

Pridplata
na cilu god 1 fr.
na pol. god. 50 n.
Za stranu zemlju
1 fr. 25 nov.
Izlazi svake druge
nedilje u
Četvrtak.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

List za pouku, zabavu i gazdinstvo.

Oglasi se primaju po navadnoj cini. Rukopisi noka se šalju u naplaćenom pismu. Dopisi bez podpisa se neprimaju. Dopisi se nevrataju.

God. III. U Kalači

U Četvrtak 22. Svibnja 1873.

Broj 14.

ŠTO VAS MOLIM DOKTORU . . .

Za Petőfi-em.

Što vas molim milostni doktoru . . . Hajte živo ! mojem umu reko ; Jer mi serce leži na umoru, I smert od njeg nije već daleko.	I um . . . ovaj liekar od sveg lieka Neokliva, već ko ptić doleće, Videć ljutu ranu bolestnika Pripade se i on glavom kreće.	No u miru bud'mo malko samo Vajd' još mogu pomoć ? nad je snama : I previdi ranu tamo — amo, Pa balzamom nju svud nabalzama.
Serce mi se u vas odveć uzda, Ta mnogo ste pomogli mu puta ; Samo živo ! velika je nužda, Da se rana nerazjieda ljuta.	Te reče mu : mladjan čovče . . . alaj ! Za Boga vam . . . šta mislite ? Ta rana vam duboka ko Dunaj, Za što na se jednoć nepazite ? !	Ah ! balzamom nada zar liečite ? Prodjite se . . . serce progovori : Muka mi jal život jal smert ište ! Balsam nada nevida nit mori.

Jukić.

P U T E V I.

Ovi su potriebni bogatu i siromahu podjednako. Zato ih od davna pravimo i popravljamo, ipak ostaju do Boga zločesti. Naravno ovde nam se nevrzaju pred očima putevi željezom pokriveni, na kojima se ljudi parom vozaju ni oni kamenitim pločam zakriveni, nakojima se kola lahko koturaju. Već nam pred očima hlebde naši putevi od kojih su švabi već davno rekli — ponunt lutum supra lutum, et dicunt esse aggerem. Što prosto znači, da od blata nebiva kamen.

Kod nas tvrde uvijek : da mi nemožemo kamenjem zastirat naše puteve, buduće bi nas ovo vrlo skupo stalo. No tko zna šta je put u društvenu životu taj će uzame pristat ako rekao budem : da neima skupa puta, i ako ga ima, onda je naj skuplji onaj : koji je najhrđjavii. Što su u tielu žile koje razvdjaju krv po svem tielu, to su putevi u državi.

Ni jedan čoviek neće da živi o sebi, već svaki živi jedan sdrugim, jedan o drugom, dakle da jedan do drugog mogu dospiti trieba im dobra puta. Ni jedan čoviek nezua sve ono stvoriti, što mu je za žiće kao stan, odilo, jiče i pilo potriebno ; nješto mora da od drugog nabavi. Triebamo dakle puta ; a što god je put bolji, to nam trieba manje vremenena, manje snage i osobne i životinske, i orudne, da si nabavimo što nam manjka dakle lasno je : da je najbolji put najjeftliiui

Pa ako je tako onda korist svake občine ište : da su joj putevi, dobri što bi dakle na ove potrošila, to bi joj se naknadilo.

Nema okolnosti koja bi občinu ove dužnosti riešila, tim manje, što razboritost ni u ovih željah neprilazi granice umjerenosti, i mogućnosti. Da svaka občina, svake godine, samo onoliko puta pokrio kamenom, koliko može, i što pokrio da to i učuva, nebi mnogo godinah prošlo, pa bi svaka občina barem jedan opločan put imala u drugu občinu, na kojem bi u doba najvećeg blata općiti mogla.

Ako bi se reklo : da naše občine ne troše na puteve, to bi grdna potvora bila, košto i ona : ako bi tko tvrdio : da bi pametno trošile.

Ako se gdje grade kameniti putevi, najskole na državnu bradu, tu je strašan rasap, ipak nasap nije takav kakva bi ga triebovalo. Malo je vjere i poštenja kod ljudih pak višeput nije to svrha : da općina dobie dobar put, već

da od najvećeg do najmanjeg priko čijuh rukuh pridje državni novac, od ovog više ili manje zadrža u svojem žepu. Drugo što nije sviestan ni onaj koji ga gradi, ni onaj koji gradnju nadgleda. Treće što ova nemarnost kano kletva ostane vrhu puta, jel riedkoje da se o tom tko pobrine : da se ono što je sagradjeno kako tako učuva. Što kameniti putevi skupi postaju i što neiztrajaju, kako bi valjalo uzroka imamo i u tome : što ono rasipamo u širini, što bi triebalo zaštedit za dubljinu. Čudni smo mi stvorovi odka-koje zemlja oslobodjena, od to dobaje štedimo od puteva pa već i drumove tako uzuzimo : da se na njima jedva izmienjivaju kola, a što za drum ostavimo, to nastojimo sve kamenom pokrit, pak onda nedotiće ni u dubljinu, ni na duljinu a pritiće u širinu. Jel kadje sulho radije bi se mi vozali konji kasali, a i pešaci koracali po zemlji no po kamenu. Ipak oni, predjeli koje je Bog tako nadario kamenom da bi ga se ratosivali. Ko drugi pjeska kudan ga je Bog obilno razastro, da na jednom i drugom mjestu pokuša strpljivost, razvije umjetnost, i uzbudi razum čovjeka, neznađu što je zao put ; Već najveću nevolju puteva osičaju oni predjeli : koje je Bog zastro plodnom zemljom, gdje je i pjesak skuplji no na drugom mjestu ugladjeni mramor.

Dok se u ovakih predjeli nisu pašnjaci podorali, dok svojina zemljišta ni je prišla u ruke poljodjelca, koji se toliko tužio na spajie da su mu oraonice pokratali, donle nije bilo tužbe na puteve, jel drumovi nisu bili obkopani pak je mogo čoviek provaline obiće al od kako su i pašnjaci pali u sužanstvo jarma, od kako seoski poglavari vlastno odljučuju vrhu širine puteva od ono doba, osobito trieba : da se svaki putnik preporučii Rafaelu arkangelu, da dobie, jednog Azariu koji će ga srićno privediti priko blatavog mora, gdje mjesto stjena vodom, nalaze se strašne janurieu blatom zakrivene, koje uguše i konja i kola i to priko 4—6 mjeseci, da se mora čovjek grozit ako mu se naloži dužnost krenit se mah i u najbliže selo. Da kad je ovako kakoje, da nije stvar veoma ozbilna moro bi se smijati, kad ljudi kod nas govore o prometu baš tako — kada bi čovjeku komusu noge uzote liečnik svitovo : da se prohadja.

Oni ljudi koji nuz planine abituju i ne shvataju, kad im kažemo — da je u nas takvih putevah, da se i onaj smišlja kako će u najbliže selo stignit, komu stoje na razpolaganje četiri uzorna konja, da ih u prazna upregne kola : i to više puta preko

zkvhn.org.rs

2—3 mjeseca. Pak da samo onda čuješ kako ti se tuži svaki čovjek, kako blagosliiva, solgabirova, komu zato nikad neće ni glava zaboliti : pak još i oni od kojih bi zavisilo kao občinski, ili županijski zastupnikah : da u viećnici progovore i poso pokrenu. Nije zalud što nas je Bog sveo s magjarima da hteli nehtili u zajednici živimo već preko 1000 godinah, al u tom smo rođjena bratja : da nam je najveća snaga u divanu, na ovaj potrošimo, u svojoj, u seonskoj, u županijskoj kući, i u državnoj dvorani al žali bože i upisarnah malih i velikih najplemenitije naše sile ; a kad bi trebalo da se dodje do posla onda je mir, onda je riedko čovjeka naći koji se momački zauzeo, da što korisna izvede : onda ima svoje izgovore ako ćeš stotinu, otac obiteli, seonski biro, sriezni solgabirov, velik i mali župan, poslanik, i ministar, u tom smo svi jednaki.

Neću da tajim, da je krasno razgovarat, al je plemenitije ako tko znade mudro djelovat. Dakle ako nećemo da nas vješt niemac u naše blato uguši pristajmo divanit, bilo to krasno ili gorljivo, već počmimo djelovat neumorno. Jel dok mi koji držimo za krmilo u obiteli, občini županii i. t. d. nepokazali budemo djelotvornu pomnjivost, donle zalud se tužimo na puteve, ovi će od sele svaki dan gorji biti, tako da ih ni proljeće neće moći popraviti.

Ovde nemože biti naša zadaća, da razvijamo načine, kako bi se putevi imali popravljati, buduće to svagdi ponajviše zavisi od miestni okolnosti, ipak nekoliko primjetbah moram učiniti, glede načina po koji ma se u ravnami putevi popravljaju. U občinah navadno ostavlja kiša svoje vode, kako je iz oblakah napadala ; jerbo o tome neće da se postara ni jedna živa duša, da se ova voda izpušta, vole da kadje kišovito vrieme neka se ruše kuće siromašnih ljudih, ko n. p. prošlih godina u Zomboru. Što više nekoho seljani baš je i silom zadržavaju u sokaci da se imadu gdje guske i patke kupati. Jel oko sela neima zato mjesta, buduće su razboriti poglavari sve gotovo do kuća podorali ; da siroma čovjek nemože već ni guske ni praseta odhraniti. Ovako postaju proletari od kojih se radjaju petrooleiste, a to sve izvire ondud : buduće neidemo po duhu Evangjeliuma, koje nas uči : da je najstrožie pravo najoštrie nepravdo. Već se vladamo poslovičom koja veli : svoje nedam a tudje mi netrieba, to bi liepo bilo da svaki ima svojeg. Al poklem nije tako, barem ono štoje oko sela ne bi trebalo podieliti, da može i onaj čovjek odaniti, koji ni pedlja zemljišta neposiduje ; da mu se odhrani jedno prase, ili gusče bez velika njegovoga truda, da ih nemora, iz svojih ledjih iznojiti.

Nitko kako ono rekoh, nebi bio pravedan ako bi tvrdio : da se putevi nepravde, al samo što se radnja neupravljaja razboritim pravcem ; gdje se sakupi voda u selu tamo kopaju jendekje mjesto da prave jarke, koji bi izveli vodu, na drumu mjesto da provalu nasiplju, navale sve brigove svući ; pak onda omekšaju sav drum jel ga svom širinom uzbace, evo ti propasti, pak kad se zimi ili posli kiše naprave jamurine mjesto da ove izkopaju i tako zavale, da se zemlja sa zemljom ko zid sa zidom sljubi, i tamo na bacaju zemlje kuda je netrieba, a jamu mjesto da su je ubili samo su zatrpali, da se posli kiše prvi točak u njoj zavali.

Preko pjeska gazimo i onde gdje bi na njeg mogli zemlje navući da ovom izmještan dade tvrdji put, i priko ilovače i tamo se silom provlačimo, gdje bi ako ne uz nju a ono pod njom našli pjeska da je pokrijemo, i u kišovitoj dobu učvrstimo. Riečom put i tamo popravljamo, gdje poprave netrieba, pak ga pokvarimo, a kad ga opravimo, nenamjestjamo ljude koji bi kao odažie na to pazili gdje se jama provalila, pa bi popravljali, ta putevi bise pokvarili i u Pruskoj-Holandskoj i Belgiumu, da se u mah ne popravljaju kako se gdje što pokvari. Što je obće mi to navadno nesmatramo za naše ; a da se razmještljavamo, te bi na prvi mah pogodili : da ako se ono pokvari, što je obće : mora stenjat i ono što je osobno : premdaje svaka osobna svojina tako svezana s obćim dobrom, kako su sljubljena uda tjelesna, s čitavim trubom : ako je ovaj ozliedjen, svako će udo patiti. Neka je n. p. samo hrdjav put, neće bit u selu čovjeka koji ovu nes-

godu, i odud štetu nebi osićeo. Neka se dakle pobrinemo svjestno o tom, što je obće, pak će u mah proevast ono što je naše osobno.

D O P I S I.

— Szentištván, dne 24-og Travnja. Drago mi je i hvalim Gospodinu Bogu, što imam srieću velecinjnim čitateljem naše Vile ovom prilikom, o jednom — po Szentištváusko bunjevece radostnom događaju pripoviedati, to jest, o uzpostavljenju i posvetjenju jednog barjaka, kojeg je naša bunjevačka občina Bogu na slavu, na ures kuće Božje i uzbudijvanje kršćjanski srdacah — erkvi darivala.

Barjak je od čiste — jasno-plave svile, sa ugasno-plavim rojtam i s dvi gombe providjen, i razapet na pet rudah. S jedne strane stoji prilika slavnog okrunjenja Blažene Dvice Marije. Na drugoj je pako strani naslikana prilika Svetog Marka Evangjelište. Nadpisi su sa zlatni slovih izradjeni, okolo prilika kolobarac i u čoškovi grane takodjer su pozlaćene, krilo mu je krajem uzduž takodjer pozlaćeno.

Liep nam je dakle novi barjak ; punim pravom možemo reći da je liep. Stoji nas pako ukupnog troška 157 frti i 50 novčićah, a. vr.

Barjak, kojeg smo izminili, kupili su naši predeci oko 1840—42 godine, za ono doba i taj je bio lip i prilican. Nu i taj, za onda dičan barjak, premda je bio jedanput popravljan — na toliko se već poderao i uprljao, da je postao neprikladnim na kitnju crkve i uzbudijvanje kršćjan taski srdacah, te su se i ista momčad otrešala, kad bi ih naredjivali nositi ga — a trpili smo i dosta prigovora i ogovora sbog njega. Naši stari neimajuć primera prid sobom, načiniše lip barjak : a mi zar da ne idemo tragom njiovim ? nas, da ne potegne za sobom krasan njihov primer ? da ono mistance, koje su oni takim krasnim spomenikom ponupili — u Crkvi prazno ostane ? ! o — — taj ukor svisti, zaisto nebi mogao podneti čovik, koji i malo ljubi ures kuće Božje, — koji ima koliko-toliko svisti narodne. Al kako da starog i jurve sasna tranjavog barjaka da izminimo ? kad je ovo selo toliko već nevolja po vodi i ognju pritrpielo. Je li nade da za rukom pojde, ako se počme ? Ako li bi bolja vrimenta čekali, nezna čovik dokle će se, pak najposli bi omililo možebit i prazno misto. Ničim ne razpoložemo, nitkom zapoviedat nemožemo. Nije fajde ; što se miče, to i odmiče. Koga dakle stvar zanima, tko prama njoj u sebi nagona čuti, nek počme. S taki mislih odemo Mnogo štovanom našem G. Župniku, te ga zamolimo, da stvar navisti, pa buduće je to spreman bio učiniti, podpunom nadom krenimo se po selu u to ime prinoseći sabirati, i možemo reći, da so je puk — osim nekoliko izrodicah, kojima je drago, ako svoju majku obečaséivat moguh — spreman pokazao prinašati žrtvice svoje ; nu dakako, da nam G. Bog. nije bio ukratio muža, koji bi svojim ponukovanjem, razjasnivanjem, pače i primerom, puka većma uzbudjivao, pored take lipe spremnosti — sad bi nam već sasvim legla briga o barjaku. Mnogonam je pomoglo prijateljstvo dobrohotnog obhrabritelja našeg bilihznika G. Alojzije Mikoševića, koji nas je podupirao i savetom i darom.

Dao Bog pak se izpunila želja pripoštovana G. Bajskog prepošta kao barjaka našeg posvetitelja : dugo se živi i zdravi naradovali podignutom barjaku, noseći ga u sv. procesia i vazda se živalno sićajuć onog vojničtva, kojem ste po svetom krštenju pribrojjeni, koje — ako se po zakonu Božjem i Sv. Majke crkve. obslužuje nagradjuje se neuvohlom krunom nebeskog kraljestva.

Ovo je dakle ona borbom i naporom stečena radost, koju sam putem ovog lista na javno želio izneti, nebil s tim kome ma i najmanje koristio ; ova radost nam i zato dobro pada što su naši odnošaji danas u takom položaju : o kojem se veli : da se svitlost i tmina bori i hrva jedno s drugim. — Neka Bog sudi svakom, pa će pobjedu održat svitlost i pravica. *)

*) Zao nam je što se ovaj Dopis nije mogo saobćiti u cilini sbog maline prostora.

ŽIVOTINJE KAO PREDKAZATELJI VREMENA.

Ipak među svimi životinjama najbolji pogodjač vremena je pauk. Evo u kratko na iskustvu se osnivajućih pravila: Pauči dobro vrijeme proriku, ako se u mnogom broju nalaze, u veliko rade, pa i preko noć nove mrežice (paučine) prave. Promjenljivo vrijeme, ako ih je malo i ako sporo ili slabo posluju. Kišu: ako ih se i nevidi, ako gotovo nepredu ili svoju osnovu na kratko prave, nu ju nikako nepopuče. Vjetar: ako baš ništa nedjelaju ako samo zbičice svoje okruglaste mreže prave, nepostavljajuć okrugle kančice oko središta; ako iz nebuba (iznenada) četvrt ili trećinu svoje mreže poderu i onda se u svoje kutiće povuku. Pokućni pauči, koji po kutovih svoje paučine razastiru, obećavaju nam liepo vrijeme, ako glavu kroz paučine promolje, noge na daleko razbace ili svoja jajašca nesu. Skoroj kiši se je nadati, ako se u svoju mrežu zavrte pred kazuju studen: ako se pomaljaju iz kutova, naokolo tumaraju i za najbolje predvise se tuku; a podugu studen, ako sasma nove mreže brzo i krjepko prave, ter i noćju po nekoliko paučina sgotove. Ako se u ovom slučaju poslje rada sakriju, predstoji nam vlažna studen, talovina ili jugovina. — Kaogod što ptice tako i pauči znaju i na dulje vrijeme pogoditi, čim se u ožujku ili travnju mladi pauči pokažu, tada je to nevarljivi znak, da je tudjer zbilja proleće. Ako za ovih mjeseci pauči iz visine prema dolji končice pletu, koji su po više stopa dugački, tada slute na suhu godinu; ako ih je pako malo na vidiku ako slabo djelaju i samo sa zadka se pokazuju, tada nam je slobodno na mokru dotičnu dobu godine računati.

Ove iskustvene opazke imamo olandezkomu gjeneralu Kvatremere d' Isjonvalu zahvaliti, koji je god. 1781 uapšen kroz četrnajstgodišnje svoje uzničtvo pauka svoga utamniena sudruga pomljivo motrio i proučio. On je usljed svojih motrenja predkazao dan, kada će se rieke tako smrznuti, da će franczka vojska moći preko njih preći i Olandesku zauzeti. — Da su ove opazke na osnovanih i temeljitih razlozih ukriepjene lahko će se svatko osvjedočiti, ako samo malo pozornosti tomu žrtvuje.

Nadodanjem ovdje što franceski maršal Bugeaud (Būžo) oproricanju vremena veli, naime: Kakvo je vrijeme četvrti dan poslje miene (ml. mjeseca), takvi će biti cieli mjesec (s neznatnimi promjenami), ako je i šesti dan iza miene onakav, t. j. jednak četvrtomu. Kakvo je vrijeme peti dan poslje miene, takvi će bit sav mjesec (s malimi promjenami), ako je i šesti dan onakav. Ako je šesti dan za mienom nejednak četvrtomu i petomu, onda ova pravila nestoje. Slično nam i latinska poslovice iz salernitanske ljekarne škole proiztekavša veli, naime: Tertia, quarta qualis, tota est lunatio talis.

Glasoviti sadanji vremenar Connuek tvrdi, da Bližoo-va pravila odista stoje. M. B.

Z A V J E T.

Historička pripoviedka od Ed. Breijera.

preveo:
St. K.

III.

Krešimir II. sjedio je za ono vrijeme na hrvatskom prijestolu. U tvrdjavi Zagreb je stanovao i odande blago sa potomei Slavjanstva upravljao. Za ono vrijeme bijaše i Hrvatska pusta. Briegov i šume križale su se i nepravilno vijugale; hrdjavi putevi vodili su kroz zemlju k' moru tja do okolice gdje danas Rieka stoji.

Krasna ravnica, koja se sada od Zagreba prama Savi i još dalje pruža, bijaše onda gusta šuma, kroz koju se tih rieke izmed nepravilnih obala vijugala.

Bijaše krasno ljetno jutro, kad su po prilici jedan sat od Zagreba daleko, onkraj ceste pod sjenom gustolisnata grmlja, dvie mladahnje djevice počivale, a nedaleko od njih ležahu nekoliko konjanika, koji su svoje konje dva à dva

sputane pustili da pasu.

Obe ove djevice obkoljene zelenim grmljem naličile su ružam, koje iz tok otvorene čaške dražestuo proviruju. Osobiće se mladja od njih odlikovaše milinjem i nježnošću. Nasloniv se na prsa starije uprla bijaše crne svoje oči u listnati krov, odkud joj je povjetarce vruće kaplje znojja, što joj se na rumenu lišću skupiše, hladilo. Pojas, kojim po starogrčkom običaju opasana bijaše, je popustila, da joj se čarobna njedra lakše gibati mogu i da joj nemirno djevojačko srce brže kucati može. U dugih vitical pružala joj se crna svilena kosa preko ramena i miešala se raznobojnim vrpcami, koje joj vrat i čelo obaviše. Lahka sriela u krilu bijaše igračkom njezinih prstića od kojih se jedva i pomisliti moglo, da bi u stanju bile mužkim oružjem baratati.

Ovomu mirnomu stanju ovih dvajuh ženskih osoba sasma u opreki vladalo je kod onih nedaleko ležecih konjanika halabučno veselje, jer su na burence vina u njihovoj sriedini ležeće hlabro jurišali i sa velikom neustrpljivošću čekali, da se malo sa divjetinom, koju su na vatri pekli, oslade.

Pri današnjem jahanju mi bijaše baš vruće, reče mladja od ovih dieva dižuć se, niti hladni zrak ovoga jutra nebijaše u stanju vrelu mi krv razhladiti.

Ali kraljevno, vi i umijete skonjem postupati kao nijedna Vaša parica. U istinu, ljubezna Jelisavo, da sam ja mužkarac, Vi bi me već odavna očarali.

Ti mi laskaš Margo! odgovori kraljevna, ti znaoš da nigda netežim za tim, da srca mužkaraca, koja su uvijek lukava, očaram.

Nisam Vašega mnienja, ljubezna Jelisavo! reče druga, te zaista, ako bi ti istinito bilo, nitko nebi bio više sažaljenja vredan, nego upravo mi.

Ja Vam nemogu zatajati cienjena kraljevno! — da sam već željna vidjeti toga magjarskoga kraljevića, koji će još ovih dana, kako nam je Vaš otac kazao u našu tvrdjavu prispjeti. Veli se o njem, da je jedan od najpobožnijih i najljepših mladića Ugarske.

Još duže se ovo dieve zabavljahu o očekivanomu kraljeviću, kad al najednom razgovor njihov pretrgne štopot konjskih kopitā. Ali još više nego to poplašī nje roptanje i urlanje divjega jednog vepra, koji strielom ranjen, biesneć na nje nahrupi, te prije još, nego što se spasiti mogahu, pred njimi bijaše.

Već mišljahu obe djevice da su izgubljene, i na njihovu viku dodju doduše njihovi pratioci, ali kasno bi bili došli na izbavljenje njihovo, da nije neki mladić proganjajuć na brzom hatu vepra svojim kopljem uprav ga pred kraljevnom probō i srušio.

Broj nadošavših konjanika bijaše dovoljan da srušeno-ga vepra sasma razkomada, te dleim su stim konjanici zabavojeni bili, sjedio je kraljević Emerik, jer to bijaše taj neznan mladić, na svomu konju skoro bez života diveć se bledoj djevici, koja je opravljajuć se u naručaju njezine prijateljice ležala. Vidio je doduše u Njemačkoj i Ugarskoj mnogo krasnih dieva, ali tako krasnu, tako ljubeznu kao ovu još nigdje nevidje.

Sa strahom opazi grof Hunt promatranje kraljevićevo te drhćuć pomisli na budućnost. Sada se Jelisava sasma oporavi te otvori crne oči pram Emeriku, koje zarumeniv odmah spusti, kao da se bojaše, da će ju kraljević svojim vatrenimi pogledi progutati.

Oprostite ljubezna djevice! reče napokom grof Hunt da smo Vas proti našoj volji skoro unesrećili. U istinu u Hrvatskoj imade tako mnogo divljačine, da trudne putnike samo, pogled takovog angjeoskog lica podpuno oštediti može.

Dočim je grof Hunt to govorio, osviesti se kraljević Emerik na toliko da je mogao djevicu sa nekoliko laskavih riečih nagovoriti te kad je za tvrdjavu Zagreb upitao: i saznao da je ta djevica kćer hrvatskoga kralja, tada mu se istom razprostrani po srcu čudnovato njeko čuvstvo, dosad

neosjećano i da je mogao, sjećajući se svoga zavjeta, on bi se najednom okrenuo pa iz pogibeljne daljine bježao, pače ni gvozdena verige nebi ga bile u stanju uzdržati, ali verige ruža ga držahu čvrsto pletene, a iz ovih se muževnom silom iztrči, nigda više nemogaše ovaj 20 godišnji mladić.

Al kad istom Jelisava praćena njezinom prijateljicom konja zasjede, te na čelu četi konjanika oholo napred jahaše tada kapnu suza iz oka kraljevićenog i u sebi se moljaše (e) Bogu, da bi ga za vrieme napasti jaćio. Grof Hunt jahao je u mislih zadubljen pokraj kraljevića.

Bijaše takodjer mlad, ali već muž pun duha i razboritosti te nikako nemogaše si raztumačiti, kako će se taj zamršeni uzao razriešiti. Nije mogao pojmiti kako je mogla pobožna ćut kraljevićeva, prije samo Bogu odana, najednom za takovu promjenu sposobna postati, nemogaše si nadalje zagonetku odgonetati, kako je onaj mladić, koji nigda prije ženskomu spolu nagnut nebijaše, sad od prvog pogleda jedne dieve tako se obćarati i svoju bitnost tako zaboraviti mogao, nije siroma grof znao, da se baš bogoljubno srce od vatre ljubavi ngviše bojati mora, nje znao, da prava ljubav kao munja iz vedre visine u srce mladića padne tu pogodi i da se za uvijek upali.

Ponoći nebijaše daleko, kad je ta ćeta u zagrebaćku tvrđjavu prispjela.

NOVINSKI GLASI.

— Deleģecije su završile svoje sjednice, a one ugarskog sabora se na novo otvorile.

— Nj. Svetost rimski Papa pogibeljivo boluje, i raznose se žalosne vijesti : da će ga slabost skoro svladati.

— Od davna je ljudem poznato : da je ćoviek nezasiťljiv najskole u novcu; oni bećvanski bankari koji od nekoliko godina paprom zaljubljuju oći lalkounnim ljudem da nevide kako izgleda zlato i srebro, prošli su — ko oni kartaći — koji sve veće banke metju na karte — dok naposli sve nepogube. No što će se nekoji iz svietlih palatah izgonit nebi nas bolilo, al žali bože ova će lalkounnost, u svih razredih pućanstva naći svoje žrtve, jel i mali i veliki se poćeli klanjati Molohu papiirom nakitjenu, pak će se iza sna bogatstva probudit u siromastvu.

— Sporazumljenjem austrijsko-ugarskog ministarstva Bećka narodna banka dobiva vlast : da ono dvista miliona koji se ne oslanjaju nazlatu i srebru povisi na trista miliona, i od-pogubnost vrati od prometa. Mal ako nećeopet srebro poskupit.

— Iz Beća sve žalostnie vijesti stižu, 120 novći se već u pogub strovalilo, al to je još žalostnie što se lanac unesriednih i nadalje povlaći.

— Tko odnošaje narodne poznaje, onaj je unapried kazo : da će djelovanje baruna, Majthemje uz svu svoju hvaljenu energiu većma zamrsit poslove srbske. Al kratkovidnost magjarski polićićara je mislila : da će on poput Julia Cesara na jedan mah sve u željene politike koloriz dotirat. Ova nada ide da se jalovom ukaže, jel barem se magjarske novine tuže : da komisarsstvo nije željenim plodom urodilo.

— Kad su Španjulci Ameriku iznašli i kasnie poćeli indiance korenit, buduć ih upokorit nisu znali onda su Englezi i niemci po svem svietu trubil : da su Španjulci nesmiljeni, i okrutni sad su englesi niemćem izmiešani Gospodari u Ameriki, i kako novie vijesti odkrivaju : odljućili su indiance iztriebít, buduć ih nemogu upokorit, i upokojit ; ni jednom ni drugom se ne ćudimo već samo biljezimo : da sad ovo nitko neudostoji, i samo jedne opazke, premda su za sad naj veća usta u protestantisma : a ovaj gospoduje nad niemćem i englezom. Naša je namjera samo primjetit : da u svietu vagom pravde najviše vlada sila.

— Niemaćki car Vilim srićno se vratio iz Petrograda pak se pripravlja na put u Beć. G. Bismark svakojako ide da svoj položaj utvrdi u oći one borbe : koja se otvara u

pruskoj medju crkvom katolićkom i državom, zato okrunjeni Starac mora putovat, da se prijateljstvo neporemíti, prije no što bi išlo u njegov raćun.

G A Z D A L U K.

Da ti kravica više mlieka dade — nesmieš ju ob zimu pojiti kao led ladnom vodom. Ako ti je ikako moguće, a ti svoju kravicu napajaj ponešto topljušnom dodicom, niti ladnom niti mlakom. Nesmieš dopustiti da ti dojnica kravica stoji cio dan il cieleu nedilju u hlievu (il štali) na propuhu zračvom. Nesmieš kravo muzare tjerati naglo s paše. Nek ide kako obićeno. Blago i nježno barataj s dojnica-mi, pa ćeš se dobiti i više mlieka i bolje teladi. Srdit i nago ćovjek neide kravam; jer svojom vikom i lupom umanjuje mlieko, što ga kravice kraj mirna i umiljata pas-tira povećavaju. Kravica je plemenita Bogom ćovjeka darovana životinja, uzdržavajuća i stara i mlada, i zdrava i ne-jaka, pa zato je vriedna naše pazljivosti ! Blaž.

KNJIŽEVNOST.

Štoje ćviee u prirodi to je poesis pjesma u društvenom ljudskom žiću. I jedno i drugo je mlo drago Bogu i ćovjeku. I ovo i ono unek-šava srca, uglađava dodire ljudske, oplemenjiva i uzvisuje duše. Slava dakle i dika pjesniku, koji nas izdiće iz onog prah skojim nas, svakdašnji odnošaji zasiplju. Da nije svetacah progrubilabi ćistoća, koja odkluje narode křtjanske, a da ni je pjesme propala bi radost i vesolje.

A buduć znamo da je narod naš vesoo evo mu jednog pjesni-ka koji želi da ga sasluša, preporućamo dakle njegove pjesme, koje mu slidećim oglašom nukuje.

NA ZNANJE.

Nakon duge i tvrdokorne borbe s preprekama, koje mi stajaše na putu, izidje mi ipak za rukom, sabrati moje, u različitim hrvatskim časopisima štampane pjesme i izdati ih na svjet s pomoću nekoliko hrvatskih rodoljuba; tiskarna g. Albrechta, poznata zbog njezina lije-pog rada i izvan medja naše domovine preuzela je taj rad i djelo ćo uviti svjeta za koji dan; ono će iznositi od prilike 8—10 tiskanih tabaka u sredićem oktavu.

Ona gg. izvan Zagreba, koja žele nabaviti si djelo, neka se izvo-le k meni obratiti : za Zagreb imati ćo komisiju gg. Albrecht i Fiedler. Pustlašav sovjoa mojih prijatelja ja sam izbjećno u tom djelu i naj-manju zadjevicu i (bar za ovaj put) poštedio sam svaćiju liećnost; us-ljed toga nemogu da zastupam u njem ni jedne polićićne stranke u Hrvatskoj, nego stojim pred ćitacoou samo kao umjetnik.

Da bi se ovo djelo što više razprostranilo i u najodaljenim kra-jevima hrvatske domovine ustanovljena je na njem veoma umjerena ciena t. j. 50 nov. za primjerak, neobazirući se na to, što tiskarni troš-kovi zahtjevaju prilieću svotu gotovih novaca.

Preporućujući ga dakle prijateljima hrvatske knjige a osobito našoj mlaćezi, ja se nadam, da će ono podpuno odgovorití svojoj svrhi, tím bolje što su moje pjesme već jedan put našle svestranog odziva.

U Zagrebu, 5. svibnja 1873.

Daniilo Medić.

TRGOVINA I OBRTNOST.

CINA RANE. Budimpešta 19. Svib. Žito ban. 81 fn. 7 f. 15—20 n. 86 fn. 7 fr. 80—85 n. tisans. 81 fn. 7 fr. 20—25 n. 86 fn. 7 fr. 90—95n. Budimpešta 81 fn. 7 fr. 15—20 n. 86 fn. 7 fr. 80—85 n. Stolno-biogr. 81 fn. 7 fr. 20—25 n. 86 fn. 7 fr. 90—95 n. — Raž 78—79 fn. 4 fr. 45—50 n. — Jećam 66—68 fn. 3 fr. 15—20 n. — Zob 45—48 fn. 1 fr. 70—80 n. — Kukuruz banat. 80 fn. 3 fr. 35—40 n. — Proja 82 fn. 2 fr. 80 n. —3 fr. car. mž.

Novac. Dukat 5 fr. 32—33 nv. Srebro na 100. — 11 fr. 50 nov.

Visina vode dunavske.

Budimpešta 19-og Svib. : 12' 5" nad 0. razto.

Požun 19-og Svib. : 8' 7" nad 0. "

Vrieme : Nikako nećo da se razgrtje.

Poruke nrednićtva.

Tovarnih. M. n. Šteta što nam manjka prostor. Kurd Prispivša viest bila nam je draga. Požega — Našem bratu. Non ex solo pane vi-vit homo. Subatica. M. B. Te vaše partaje se kasnje, al bol pati bunje-vaćka narodnost.

Nadometak „Bunjevačke i Šokačke Vile.“ Broj. 14.

K R A L J V U K A Š I N.

Sa Črmena krvna mesta
 Vukašina kući hiti :
 Natera ga strašna bolja
 Njemu ledja okreniti.
 A sa slugom svojom jednom
 Hiti svojoj beloju kući ;
 Na umornom konju bednom
 Grešnika ga savest muči.
 Pocepano mu odelo,
 Kroz njeg' muška grud mu viri.
 A čelo mu neveselo
 Zephyr svojim letom piri.
 Na odelo, koje s' juče
 Blistlalo od srebra, zlata,
 Danas s' strašan prah navuče
 Poljskih muva mloga jata.
 Potočić im s' desue strane
 A sa leva bujna trava.
 Zaustavi konja svoga

Vukasine, pa govori :
 „Ded' predrži konja moga
 „Nek' se i on poodmori
 „Dok s ja vode ne napijem
 „I dok lice ne umijem.
 „I buzdovan evo . . na, ga . .
 „Ja ću odmah natrag doći
 „Čim me žegjdea prodje jaka
 „Te ću lakše napred poći.“
 Sa konjica tad se sidje
 Potočiću bliže pridje.
 Nad potočić već se sagnu ;
 Ali evo sreća loša !
 Iz grudi sad ispadne mu
 Zlatan oro car Urosa.
 Zlatan ovaj carski oro
 Lelujio s' na dugom lancu.
 Te ga j' sluga spaziti mōro
 Na čilome svome vrancu.

Opazi ga, paznade ga,
 Zlatnog orla Uroš cara ;
 Strašna slutnja spopade ga
 A duša mu progovara :
 „To j' ubica Uroš cara,
 „Ti osveti sad vladara !“
 Niti sluga dugo mišlja,
 Već buzdovan teški manu
 Već poslanik pakla višnja
 Uze dušu okaljaju
 Vukašina srpskog kralja.
 A sluga se s' konja sigje
 Gospodaru bliže pridje.
 Uzede mu zlatan oro
 Pa s' Konjicu svome vraća.
 Učinit je ovo moro
 Jer s' ubijci tako plaća !
 Iz „Pupoljka“

— jić.

K R A L J I Č K E P I E S M E *)

(skupio GJENA POPOVIĆ.)

KOD KRALJEVE KUĆE.

I.
 Od dvora, do dvora,
 Od dvora, do dvora, ljeljo !
 Do careva stola,
 Di car vino pije,
 Di car vino pije ljeljo !
 Car, caricu budi,
 Car, caricu budi
 Car, caricu budi ljeljo !
 I u lice ljubi ;
 „Ustaj mi carice,
 Ustaj mi carice, ljeljo !
 Čuju se kraljice,
 Pa daruj nam kralja,
 Pa daruj nam kralja, ljeljo !
 Kralja i kraljicu,
 Kralja i kraljicu,
 Kralja i kraljicu, ljeljo !
 Bana i Banicu. *)

II.
 Dolom, gorom jezdi,
 Dolom, gorom jezdi kralju
 Iz pod vinograda ;
 Uzberi grančicu,
 Vinovu lozicu,
 Pa nakiti kralja,
 Kralja i kraljicu.

III.
 Maglica se dolom povijala,
 Ni j to bila gjurgjevica sama,
 Gjurgje gorom jezdi
 A gori govori :
 „Blago tebi goro
 Kad se podmladjuješ,
 Ja siroma Gjurgje

*) Ovako se sve kraljičke pjes-
 me pievaju. G. P.

Nikad ni do vieka.“

IV.
 PRVENČETU.
 Ovde nama kažu,
 Jedva doželjeno,
 U osam godina,
 Na devet dadilja.
 Nosila je majka,
 Gore na vračare,
 Vračari vračaše,
 Da će da uživa.
 Živa zdrava bila,
 Knjigu na učila ;
 I otcu i majci
 I bratu i seli
 I majci i starcu.
 Okrenise kralju,
 Poklon s barjaktaru,
 I ja ću se tebi
 Ruzmarin zeleni
 Ruzmarin zaliva,
 Meni se previja.

V.
 DIEVOJCI.
 O liepa dievojko,
 Roda bogatoga,
 Bagati te prosu
 Paša prsten nosi,
 Paša prsten nosi
 S njim se ne ponosi ;
 Sva je bratja daju
 Najmladji nedaje.
 „Nije moja sela,
 Još konja dorastla,
 Nit su moje sele,
 Ruke za grljenje ;
 Nit su moje sele
 Prsti za prstenje,

Nit su moje sele
 Usta za ljublenje.
 Već je moja sela
 Mlada pa zelena.

VI.
 Čuva majka Gjulu
 Neda ju viditi,
 Suncu ni miesecu,
 Suncu ni miesecu,
 Ni bielome danku.
 Okladi se dragi
 Da će ju viditi,
 I s njom besediti,
 Kad dragi u baštu,
 A Gjula u bašti,
 Gjula ružu bere,
 Dragim razgovara,
 Bielo lice nija,
 Ruzmarin zaliva ;
 Ruža joj se Kruni
 A dragim se ljubi.

VII.
 Zaspalaje Mara,
 U kraj vode ladno.
 K' njoj dolazi majka.
 Pa je probudjuje,
 Ustaj goro maro !
 Voda te odnela
 Voda te odnela
 Suncete opali.“
 „Nek' me voda nosi,
 Nek' me sunce pali,
 Kad me nisi dala
 Za Ivana bana ;
 Za popova djaka,
 Koji perom piše,
 Po orlovi krila,

Po orlovi krila
 I po sokolovi,
 Te on izpisuje,
 Oči dievojačke
 I lice junačko.

VIII.
 GOSPODARU.

Zaspo je gospodar,
 Gospoji na ruci,
 Gospoja ga budi,
 I u lice ljubi.

IX.
 DJAKU.

Ovde nama kažu
 Djaka sa nauka
 Šitnu knjigu štije
 Knjiga mu govori :
 „Da konja no jaše,
 Da sablju ne paše,
 Da ne cvili majku,
 Majku i babajku.“

X.
 DVOJICI BRATJE.

Ovde nama kažu
 Dva brata jednaka :
 Starjeg vi ženite
 Mladjeg kralju dajte,
 Kralj će ga ženiti,
 Budimkom dievojkom,
 Budimka dievojka
 Mlogo dara nosi,
 Tri tovara dara
 I četiri blaga,
 Prvi tovar dara
 Kumu i kumici,
 Drugi tovar dara

Ove pjesme pievaju u Baji naše bunjevko o Dovma. Meni su pievale : Vita Kričković, Kata Gjurić i Manda Matkovićeva.

Bratu i sestrici,
Treći tovar dara
Ostal'ma svatovma.

XI.

POPU.

Mi ovde dogjosmo,
U najbolje dvore,
U najbogatije,
Zlatom pokriveno,
Srebrom pešiveno,
Pa po njim' se šeće
Naš gospodin popa.

XII.

MOMKU.

Strielao se Iva,
Strielom meć dievojke,
Pa ustrieli dragu
Pod lievo pazuvo ;
Pod desnu obrvece,
Al' bešudi draga :
„Ne strielaj se Ivo !
Jel' ako ja tebe
S' tunjom iz nedara,
Zlatom iz rukava,
Gore će ti postići
Nego l' meni strielaj.“

OPET DIEVOJCI.

XIII.

Bielila je mara
Na moru dorove ;
Bieleć utonila,
Toneć govorila :
„Jao moji dari !
Na kim ostadoše ?
Ni oteu ni majci
Ni bratu ni seli
Već prokletej strini
Koja me je klela
Kad sam kosu pleta.“

XIV.

JEDINKU.

Jedinkova majka,
Na drum kolo vodi,
Sve divojke hvali,
A najlipšu kudi :
„Kurvo, kučko liepa,
Ne suš mog jedinka“
„Ja ga i ne sušim,

On se i sam suši,
Na me gledajući ;
Tanku pa visoku,
Bielu pa rumenu.“

XV.

JARANICI.

Izrastla je ruža,
Kati pod pendžerom,
Pod njom je sidila
Maramu je vezla ;
Ona ju smotaje,
Dragom u džep daje,
„Hvala tebi draga,
Koja si mi dala,
I u džep smotala :

XVI.

KAD DOGJU KUĆI.

Kraljičina Majko,
Izadji pred kralja,
Kralj se umorio,
Konja uznoio,
Sve dvore obigro,
Samo jedne nije,
I te će obigrat,
Dok sunce ne zadje,
I mjesec izadje.

XVII.

KRALJIČINOJ MAJKI.

Kraljičina majko,
Pomet perom dvore,
Ako nećeš perom,
A ti kaloperom,
Kaloper ti jedri,
Kraljici u nedri.

XVIII.

OPET MOMKU.

Ivinoga konja.
Ivina dieojka,
Zicom pripinjala,
U goru gledala ;
Gdi se Ivo bije ;
S' turci janičari,
Mladi gospodari.

XIX.

Vozio se Iva
Perom po dunavu
S' desnom rukom grni
S' livom dragu grli

„Jao moja draga !
Zelena jabuko,
Zelena uzbrana,
Al' ne dozrijana,
Na pazar vodjena,
Nikom ne sudjena,
Već Ivi junaku,
Voleš li mu majku ?“

XX.

MLADI.

Ovde nama kažu
Mlado i zeleno ;
Skoro dovedeno,
Nikom ne sudjeno,
Ni oteu ni majci,
Ni bratu ni seli,
Već meni junaku,
Zovite mi majku !
Nek' daruje dragu,
I mene junaka.

XXI.

VEZILJI.

Ovde nama kažu
Vezilju devojku ;
Sitan venac vezla,
Pod zelenom jelom,
Iglu izgubila,
Gjergjef polomila ;
Karala ju majka
Stara starešina ;
„Ne karaj me majko,
Stara starešino,
U mene su ujci
Na moru trgovci ;
Iglu će skovati,
A gjergjef poslati.“

XXII.

VOLARU.

Zeleni rogova,
Šareni jarmova,
Zeleni palica,
Šareni jarmica,
Žito kano zlato,
Zemlja kano biser,
I po njoj se šeće
Kućni starešina ;
Pa biser rasipa,
Biser rasipa,

Pa snaje doziva :
„K' meni, k' meni snoje
Biser kupite
Pa na vrat nižito
U kolo idjite
Kolo zavodite :
„Kolo na okolo,“

KATANI.

Mi ovde dogjosmo
U žalostne dvore ;
U najžalostnije,
Brez Ive junaka,
Žalostna mu majka,
Majka suze roni,
Pa godine broji :
„Šest, sedam godina,
Kako Ive nema ;“

„Ne plač, ne plači majko,
Dosta ćeš plakati
Kad u vojsku pogjom
Ti ćeš izlaziti,
Na carske drumove,
Na carske drumove,
Na moje putove,
Pa š pitati zame :
Jeste l' ga vidili
Jeste l' za njegov žul ?“

Britka mu se sablja,
Kroz zemlju prošćea,
Rusa mu se kosa
Kroz trnje provlači,
Vranac mu se konjice
Po tom gradu šeće,
Pa on žali svoga
Mlada gospodara ;
Crne su mu oči
Posisale sove ;
Bielo su mu lice
Poštipale tice ;
Njegove su rano
Pokopali vrane.

U Baji, 1873. Svibnja 1-og.

Gjena Popović.

R A T A R U.

Sa istoka zora zori
Sunce s diže iznad mora
I uče pruža, preko Vedra
Preko Vedra, plava neba.

Prepelica pućpurića
Slavuj tica glas zavija
Ševa hitro, krili trepti.
Smista misli da ne leti.

Tako Ivo mili brate
Nekte žetve sriće prate
Plugom ori, njega šteti
Daga tudjin ne naslidi.

Livade se već zelene
S' miris cviećem ispunjene
Žito vlata, ječam rudi
Antun Sina, Ivu budi

Ustaj Ivo dite moje
Plug opvari ; i volove
Dase ore, das ugari
Ta na ovi mili dani

Doknam stari Čalekaše
Plugom Zemlju premetaše
Nije bilo sirotinje
Niti Nužde i Nevolje.

U futoku. — Knežević.

Ivo skače, mije lice
Čuje pivku laste tiča
Plug opravlja, Bogu s moli
Što ratarom njega stvori

Ivo plugom brazdu snuje
Na volove čalekuje
Čale bimbo — čale revko
Čal prednjače Vit Zelenko